

УДК 338.4+ 661.1:615.4

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ВНУТРІШНЬОГО РИНКУ ФАРМАЦЕВТИЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ УКРАЇНИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ СТВОРЕННЯ ВІТЧИЗНЯНИХ ВИСОКОТЕХНОЛОГІЧНИХ ФАРМАЦЕВТИЧНИХ ВИРОБНИЦТВ

Назаров Д. С.

Аспірант кафедри світового господарства і міжнародної економічної інтеграції Українського державного університету фінансів та міжнародної торгівлі.

Науковий керівник: доктор економічних наук, професор Андрійчук В. Г.

Анотація. Фармацевтична галузь у розвинутих країнах належить до числа найбільш динамічних і рентабельних, але водночас виступає як особливий сегмент ринку, що регулюється державними органами влади, а також контролюється страховою медициною. Водночас фармацевтичний ринок – це потужний промисловий сектор, який входить у п'ятірку найбільш прибуткових галузей світового господарського комплексу.

Український фармацевтичний ринок, який є другим за обсягами аптечних продажів серед країн СНД після Росії, включає в себе виробництво лікарських засобів та виробів медичного призначення, оптовий і роздрібний продаж продукції через аптечні мережі, спеціалізоване зберігання, а також дистрибуцію. Він складається з госпітального сегменту (де продаж лікарських препаратів здійснюється через лікувально-профілактичні установи нашої країни) й роздрібних торговельних підприємств, які представлені в основному аптечними мережами.

У статті розглянуто сучасні тенденції розвитку фармацевтичного ринку України, проаналізовано його структуру, а також динаміку зростання обсягів аптечних продажів. Наголошено на необхідності створення вітчизняних високотехнологічних фармацевтичних виробництв та запропоновано напрями забезпечення створення інноваційної фармацевтичної інфраструктури.

Ключові слова: фармацевтичний ринок, зовнішня торгівля, фармацевтичні інновації, лікарські засоби, виробни медичного призначення.

Постановка проблеми. Нині фармацевтичне виробництво як у світі, так і в Україні, є безумовним лідером серед інших високотехнологічних галузей, пов'язаних з хімічною промисловістю (в т ч. за показником створення валової доданої вартості на одну зайняту особу). При цьому значна частка препаратів вітчизняного виробництва є фармацевтично-альтернативними лікарськими засобами імпортним (так звані «препарати-генерики»), тобто виробництво оригінальних лікарських засобів та медичних препаратів в Україні залишається недостатньо розвиненим. В той же час, потреби в оригінальних лікарських засобах забезпечуються також за рахунок ввезення лікарських засобів і медичних препаратів зарубіжного виробництва. При цьому частка фармацевтичних виробів в структурі імпорту продукції хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості протягом останніх трьох років посідає за обсягами друге місце і складає в середньому 20-25%.

У зв'язку з цим все більшої актуальності набувають питання інтенсифікації розвитку вітчизняних фармацевтичних підприємств шляхом реалізації виваженої та дієвої політики

держави щодо підтримки виробництва конкурентоздатної продукції з огляду на забезпечення населення України високоякісними лікарськими засобами та медичними препаратами. Розвиток інноваційних та наукоємних виробництв у фармацевтичній галузі дозволить знизити імпортозалежність України від фармацевтичної продукції та може стати важливою складовою формування потенціалу України як високотехнологічної держави.

Мета статті – визначення сучасних особливостей зовнішньої торгівлі України фармацевтичною продукцією, тенденцій розвитку вітчизняного фармацевтичного ринку та обґрунтування напрямів підвищення присутності на ньому продукції вітчизняних фармвиробників.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідженням проблеми розвитку фармацевтичного ринку присвячені наукові праці вітчизняних науковців О. І. Жилінської [2], Д. В. Карамішева [7], М. Я. Головенко [8], та інших вчених. В їх публікаціях висвітлено сучасний стан фармацевтичної промисловості України та вітчизняного фармацевтичного ринку, однак чимало питань стосовно напрямків його розвитку залишаються недостатньо дослідженими і потребують поглибленого вивчення.

Постановка завдання. На основі викладеного можна сформулювати завдання дослідження, які полягають в:

- аналізі показників динаміки зовнішньої торгівлі України фармацевтичною продукцією;
- аналізі стану вітчизняного фармацевтичного ринку за обсягами аптечних продажів та динаміки його розвитку;
- виявленні проблем низької конкурентоздатності продукції українських фармвиробників та перспектив імпортозаміщення на вітчизняному фармацевтичному ринку;
- обґрунтуванні напрямів забезпечення збільшення частки фармацевтичної продукції вітчизняного виробництва на ринку України.

Основні результати дослідження. Вітчизняний ринок продукції хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості (далі – ХПГП) характеризується відносно високою залежністю від імпорту – її частка в загальній структурі товарного імпорту України протягом 2009-2012 рр. становила у середньому 10% [5]. В структурі імпорту продукції ХПГП найбільшими є частки продукції органічної хімії – полімерів, пластмас, каучуку, гуми, органічних хімічних сполук (разом – 43,5%), а також фармацевтичної продукції (23,0%) [12, с. 16].

Пріоритетними напрямами імпортозаміщення у ХПГП слід вважати ті з них, що виробляють високотехнологічну наукоємну продукцію – це передусім високотехнологічне фармацевтичне виробництво, яке в Україні є слаборозвинутим (потреби населення в оригінальних якісних лікарських засобах забезпечуються переважно за рахунок імпорту). Сьогодні на ринку серед зареєстрованих лікарських засобів трохи більше третини (34%) – препарати українського виробництва, решта – іноземного [11, с. 98].

Аналіз показників динаміки зовнішньої торгівлі України продукцією фармацевтичної галузі (табл. 1) свідчить про випереджаюче зростання імпорту і нарощування від'ємного сальдо за останні 4 роки.

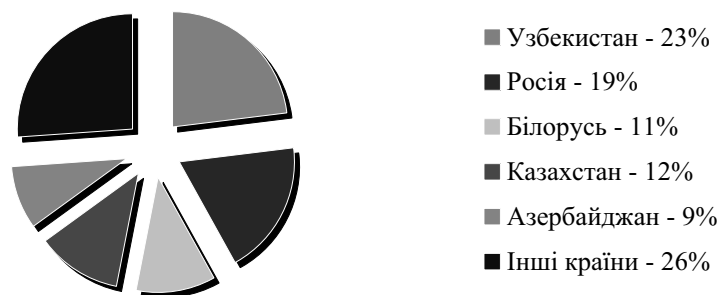
Таблиця 1.
Зовнішня торгівля України фармацевтичною продукцією за 2009-2012 рр.

Роки	Обсяги експорту фармацевтичної продукції			Обсяги імпорту фармацевтичної продукції			Сальдо, тис. дол. США
	тис. дол. США	у % до попереднього року	у % до загального обсягу експорту	тис. дол. США	у % до попереднього року	у % до загального обсягу імпорту	
2009	150046	99,3	0,4	2130332	87,5	4,7	-1980285,1
2010	198520	132,3	0,4	2445836	114,8	4,0	-2247316,5
2011	195144	98,2	0,3	2878998	116,3	3,5	-2683854,6
2012	243458	124,8	0,4	3307942	114,9	3,9	-3064483,9

Джерело: Складено автором за даними [5].

Як засвідчують дані таблиці 1, обсяги експортних поставок вітчизняної фармацевтичної продукції за кордон інтенсивно зростали протягом 2009-2010 рр. і протягом 2011-2012 років, хоча їх частка в загальній структурі зовнішньої торгівлі України залишалася майже незмінною протягом аналізованого періоду (варіювала в межах 0,3-0,4%). При цьому у 2012 році обсяги експорту зросли порівняно з аналогічним показником 2009 р. на 62,3% (на 93,4 млн. дол. США), а обсяги імпорту збільшились на 55% (на 1,17 млрд. дол. США). Варто зауважити, що активізація імпорту лікарських засобів, яка розпочалася у 2009 році, негативно впливає на торговельний баланс країни: протягом 2009-2012 рр. негативне торговельне сальдо за цей період зросло на 55% (на 1,08 млрд. дол. США).

Географія експортних поставок української фармацевтичної продукції представлена переважно країнами СНД: Узбекистан, Росія, Казахстан, Білорусь, Азербайджан (рис. 1).

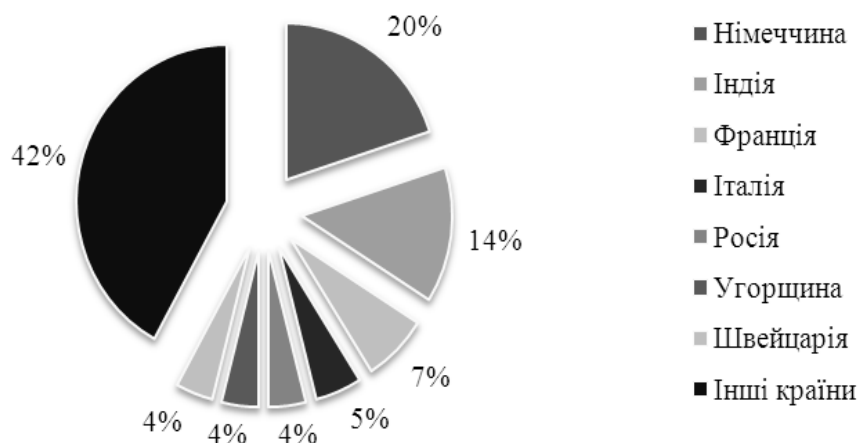

Джерело: [16]

Рис. 1. Географічна структура експорту вітчизняної фармацевтичної продукції (у вартісному вираженні).

Концентрація експорту фармацевтичної продукції українського виробництва до країн СНД пояснюється наявністю жорсткої системи контролю якості продукції на європейських ринках, а також необхідністю наявності у виробників GMP-сертифікатів. Основною конкурентною перевагою вітчизняних фармвиробників-експортерів можна вважати порівняно низькі виробничі витрати, зокрема витрати на оплату кваліфікованої робочої сили.

Основними експортерами фармацевтичної продукції в Україну є Німеччина, Індія, Франція, Італія та інші країни (рис. 2). У структурі імпорту фармацевтичної продукції в нашу країну вагому частку становлять сироватки імунні та фракції крові (11,1%), препарати на основі антибіотиків (8%), гормональні препарати (3,2%), виробництво яких є високотехнологічним і в Україні фактично нерозвинене [12, с. 17].

Джерело: [16]

Рис. 2. Географічна структура імпорту вітчизняної фармацевтичної продукції (у вартісному вираженні).

Слід зазначити, що протягом останніх років намітилася тенденція до скорочення госпітального сегменту в структурі фармацевтичного ринку України – за результатами 2011 року його частка на ринку склала 14% [2, с. 256], а за підсумками 2012 року – близько 10% як в грошовому, так і в натуральному вираженні (табл. 2).

Таблиця 2.
Роздрібний продаж різних категорій товарів «аптечного кошика» в грошовому виразі за 2009-2012 роки

Категорія	Показник	Роки			
		2009	2010	2011	2012
Лікувальні засоби	обсяг аптечних продажів, млн. грн.	16726.7	19689.0	23038.0	27054.0
	приріст, %	27.5	17.7	17.0	17.4
	частка категорії в «аптечному кошику», %	82.3	83.9	84.7	85.1
Вироби медичного призначення	обсяг аптечних продажів, млн. грн.	1917.0	1966.0	2240.0	2535.0
	приріст, %	27.5	2.9	14.0	13.2
	частка категорії в «аптечному кошику», %	9.4	8.4	8.2	8.0
Косметичні засоби	обсяг аптечних продажів, млн. грн.	1080.4	1161.0	1161.0	1310.0
	приріст, %	11.8	6.8	0	12.8
	частка категорії в «аптечному кошику», %	5.3	4.9	4.3	4.1
Дієтичні добавки	обсяг аптечних продажів, млн. грн.	607.7	652.0	751.0	893.0
	приріст, %	13.7	11.6	15.1	18.9
	частка категорії в «аптечному кошику», %	3.0	2.8	2.8	2.8
Ринок в цілому	обсяг аптечних продажів, млн. грн.	20331.8	23468.0	27190.0	31793.0
	приріст, %	26.1	15.6	15.9	16.9

Джерело: [1; 10].

За період з 2009 по 2012 рік в аптечних мережах стабільно збільшувались обсяги продажу лікарських засобів і виробів медичного призначення (далі – ВМП) у вартісному виразі, що підтверджується даними таблиці 3. Так, протягом 2009-2012 рр. на 62% зріс обсяг реалізації лікувальних засобів і на 32,2% збільшились продажі ВМП. Необхідно також констатувати збільшення обсягів фармацевтичного ринку (в грошовому еквіваленті) в цілому – з 2009 року по 2012 р. ринок зріс на 56,4%.

Оцінюючи вітчизняний фармринок в натуральному та вартісному вираженні, доцільно зазначити, що швидкі темпи його приросту у вартісному вираженні обумовлені, насамперед, зростанням цін. Тому коректніше буде навести статистику у натуральних показниках (табл. 3) – це показники «продажів в упаковках» (за умови, що дозування фармацевтичної продукції при фасуванні в упаковки залишалося незмінним протягом аналізованого періоду).

Таблиця 3.

Роздрібний продаж категорій товарів «аптечного кошика» в натуральному виразі за 2009-2012 рр.

Категорія	Показник	Роки			
		2009	2010	2011	2012
Лікувальні засоби	обсяг аптечних продажів, млн. упаковок	1089.7	1186.5	1201.0	1267.0
	приріст, %	-8.2	8.9	1.3	5.5
	частка категорії в «аптечному кошику», %	61.5	63.3	64.0	64.6
Вироби медичного призначення	обсяг аптечних продажів, млн. упаковок	594.0	598.0	584.0	595.0
	приріст, %	-11,4	0.7	-2.2	1.8
	частка категорії в «аптечному кошику», %	33.5	31.9	31.2	30.3
Косметичні засоби	обсяг аптечних продажів, млн. упаковок	55.8	56.7	54.3	56.4
	приріст, %	-10,2	0.3	-4.2	3.9
	частка категорії в «аптечному кошику», %	3.1	3.0	2.9	2.9
Дієтичні добавки	обсяг аптечних продажів, млн. упаковок	33.5	33.7	35.8	42.4
	приріст, %	0.2	8.4	6.1	18.5
	частка категорії в «аптечному кошику», %	1.9	1.8	1.9	2.2
Ринок в цілому	обсяг аптечних продажів, млн. упаковок	1772.8	1874	1876	1961
	приріст, %	-9,2	5.9	0.1	4.5

Джерело: [1; 10].

Як засвідчують дані таблиці 3, протягом 2009-2012 рр. обсяги продажу лікувальних засобів (в натуральному вираженні) зросли на 16,2%, а продажі у грошовому еквіваленті збільшились на 62%, що свідчить про зростання цін на лікувальні засоби протягом вказаного періоду. І якщо у 2009 році середня вартість однієї умовної упаковки лікарських засобів становила 15,3 грн., а у 2010 році складала 16,6 грн., то вже у 2011 р. ціна її зросла

до 19,2 грн. (збільшилась на 16%), а в 2012 році цей показник сягав позначки 21,4 грн. (зростання на 11,5% порівняно з попереднім роком).

Подібним чином протягом вказаного періоду відбувалися зміни обсягів реалізації ВМП – продажі протягом 2009-2012 рр. в натуральному вираженні зросли на 0,01%, а в грошовому зросли на 32,2%. При цьому середня вартість умовної упаковки ВМП у 2009-2010 рр. складала 3,2 грн., то у 2011 р. її ціна зросла до 3,8 грн. (на 15%), а в 2012 році становила 4,3 грн. (її вартість збільшилась на 26%).

Отже порівняння темпів приросту фармацевтичного ринку в натуральному вираженні та в грошовому еквіваленті за період 2009-2012 рр. вказує на зростання середньої ціни упаковки лікувальних засобів і ВМП (за умови, що дозування діючих лікувальних речовин при розміщенні їх в споживчу тару або пакувальний матеріал залишалось незмінним), при цьому частка цих двох категорій перевищувала 90% в структурі «аптечного кошика» протягом аналізованого періоду.

Фармацевтична промисловість України характеризується наявністю потужних підприємств-виробників (корпорація «Фармак», «Борщагівський хіміко-фармацевтичний завод», корпорація «Артеріум», корпорація «Стирол», «Дарниця», «Здоров'я», «Лекхім» та інші підприємства) [7].

Структура сировинної бази українських підприємств-виробників залишається поки що незмінною: основна сировина та матеріали для виробництва фармацевтичних препаратів імпортується (що прив'язує як структуру собівартості, так і рівень відпускних цін до коливань курсу національної валюти відносно долара та євро). При цьому сировина та матеріали українського виробництва представлені здебільшого допоміжними матеріалами (упаковка тощо).

Серед основних тенденцій розвитку фармацевтичного ринку України необхідно відмітити збільшення українськими підприємствами частки в структурі виробництва препаратів, які відносяться до групи продукції з більшою доданою вартістю, у т.ч. препаратів-генериків (їхня частка на вітчизняному фармринку становить понад 70%, тоді як у США – 12%, Японії – 30%, Німеччині – 35%, Франції – 50%) [14, с. 23].

Слід зазначити, що загальносвітова тенденція зростання обсягів продажів генериків справила позитивний вплив на діяльність вітчизняних фармацевтичних підприємств, які вдало освоїли їх виробництво. Це дало їм змогу розширити свій асортимент більш дорогою продукцією, що користується попитом, водночас поступово зменшуючи випуск препаратів низької цінової категорії. На даний час українські фармацевтичні підприємства успішно розвивають випуск генериків, що застосовуються при лікуванні респіраторних захворювань, покращують метаболізм, впливають на травну, серцево-судинну та нервову системи. За якістю вони не гірші імпортованих лікувальних засобів, хоча коштують дешевше.

Проте орієнтація національних виробників тільки на ринок генериків в Україні не дає змогу вести мову про розробку «проривних інновацій» у фармацевтичній галузі України, які залишаються єдиною можливістю для освоєння ринків розвинених країн. За підрахунками вітчизняних економістів [8, с. 64], для розроблення інноваційних медикаментів у сегменті «first-in-class» потрібні близько 800 млн. доларів і термін 10-14 років. Для успішного виконання такого проекту на стадії конструювання необхідно мати не менш як 75 речовин-претендентів, з яких доклінічні дослідження пройдуть тільки 10. На наступних стадіях відбуватиметься подальше відсівання, і можливо лише одна речовина вийде на ринок.

Нині у рамках поетапної модернізації основних фондів, вітчизняні компанії здійснюють сертифікацію виробничих потужностей у відповідності зі стандартами Виробничої

практики GMP EC (міжнародні стандарти й правила, які регламентують організацію виробництва й контроль якості фармацевтичної продукції на всіх стадіях технологічного процесу).

З одного боку, наявність GMP-сертифікатів підвищує конкурентоспроможність продукції та фактично є допуском української фармацевтичної продукції на ринки розвинених країн. З іншої сторони, модернізація виробництва за вимогами даних директив може призвести до необхідності здійснення значних капіталовкладень, що буде суттєво обмежувати вільні грошові потоки підприємств. Крім того, це може призвести до збільшення собівартості і, як наслідок, росту цін на продукцію, що експортується.

Основною проблемою розвитку вітчизняного фармацевтичного ринку фахівці [17, с. 109] вважають невпевненість споживачів та лікарів в ефективності лікувальних засобів (далі – ЛЗ) вітчизняного виробництва. Якщо в сегменті безрецептурних препаратів українським виробникам поступово вдається налагоджувати контакти зі споживачами, то в рецептурному ситуація набагато складніша: лікарі зацікавлені у співпраці з зарубіжними компаніями, призначають імпорتنі ЛЗ частіше, ніж вітчизняні. Це є результатом багаторічної роботи представників іноземних компаній в багатьох напрямках – від різноманітних заохочень медпрацівників, до організації конференцій і проведення відповідних семінарів.

Крім того, слід мати на увазі, що, як цілком слушно засвідчують дані досліджень [15], розвитку фармацевтичної промисловості України перешкоджають численні проблеми, такі як:

- недостатній рівень науково-технічного забезпечення розвитку фармацевтичного виробництва;
- неефективність контролю у сфері запобігання ввезенню та поширенню на території України фальсифікованих ЛЗ;
- недостатність фінансування державних програм розвитку фармацевтичного ринку;
- недостатнє фінансування модернізаційних заходів у фармацевтичній галузі;
- відсутність ефективного співробітництва між державою, бізнесом та наукою у сфері створення повних технологічних циклів виробництва фармацевтичної продукції.

Зважаючи на високу конкуренцію на світовому фармацевтичному ринку та особливості виробництва фармацевтичної продукції в Україні, заходи щодо імпортозаміщення мають здійснюватися з урахуванням інтересів пацієнтів та дотриманням прав іноземних виробників ЛЗ. Пріоритетними напрямками розвитку мають бути створення інноваційної інфраструктури та науково-технологічної бази для розвитку інноваційних напрямів у фармацевтичній промисловості; запровадження обов'язкового дотримання стандартів GMP вітчизняними виробниками; створення умов для співробітництва українських компаній з міжнародними фармацевтичними компаніями у рамках спільних проектів.

Разом з тим, чи не найважливішим напрямом розвитку вітчизняної фармацевтичної галузі є налагодження власних високотехнологічних виробництв – сироваток та вакцин, антибіотиків, гормонів, а також препаратів на їхній основі.

Формування інноваційної системи неможливе без активної участі держави, яка ставить перед науковим співтовариством завдання виявлення перспективних наукових і технологічних напрямів, що могли б стати основою довгострокової наукової та інноваційної політики розвитку країни. Запорукою успішної реалізації запланованого є кооперація вчених і виробників, тобто створення «науково-виробничого кластера». Його доцільно створити на певний період часу під конкретний проект, і діяльність такого кластера має бути націлена на те, щоб акцептувати конкретну ідею (наприклад, можливу хімічну сполуку).

Висновки. З наведеного вище можна зробити наступні висновки:

- починаючи з 2009 року динаміка зміни обсягів експортно-імпортних операцій на фармацевтичному ринку характеризується стабільним зростанням імпорту, при цьому протягом 2009-2012 рр. в середньому на 15% збільшувалось негативне сальдо зовнішньої торгівлі фармацевтичною продукцією;
- частка імпортової фармацевтичної продукції за результатами 2012 року у грошовому вираженні становила близько 68% від загального обсягу вітчизняного фармацевтичного ринку, що ставить його у залежність від імпортних поставок;
- швидкі темпи приросту фармацевтичного ринку України в гривневому еквіваленті обумовлені ціновою складовою (за рахунок зростання середньої ціни упаковки лікувальних засобів і ВМП);
- на даний час фармацевтичні підприємства України не готові до розробки і впровадження в медичну практику інноваційних конкурентоспроможних лікарських засобів та механізмів їх реалізації;
- для забезпечення розвитку вітчизняної фармацевтичної промисловості необхідно створити науково-виробничий кластер для сприяння реалізації інноваційних проектів а також створення вітчизняних високотехнологічних виробництв для продукування сироваток та вакцин, антибіотиків, гормонів тощо.

Список використаної літератури

1. Helicopter View: аптечний ринок України по итогам 2012 г. / Тижневик «Аптека», № 875 (4) від 28. 01. 2013 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.apteka.ua/article/156968>. – Цитовано за версією сайту на 24. 09. 2013 р.
2. О. Жилінська, О. Чулак. Фармацевтичний ринок: Україна в контексті світових тенденцій. Теоретичні та прикладні питання економіки. Випуск 27, Т.1. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/tppe/2012_27_1/Zb27_1_31.pdf. Цитовано за версією сайту на 24. 09. 2013 р.
3. Костянтин Магалецький. Фармацевтичний ринок України у міжкризовий період [Електронний ресурс] / К. Магалецький // Режим доступу: <http://www.apteka.ua/wp-content/uploads/2012/02/125375-Магалецький.pdf>. – Цитовано за версією сайту на 24. 09. 2013 р.
4. Олексій Чорноротов. Фармацевтичний ринок України: долаючи імпортозалежність [Електронний ресурс] / О. Чорноротов // Режим доступу: http://www.creditrating.ua/img/st_img/AS/2012/23.05.2012/obzor_farm_ukr_23.05.12.pdf. – Цитовано за версією сайту на 24. 09. 2013 р.
5. Товарна структура зовнішньої торгівлі України за 2009-2012 рр. / Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua/>. – Цитовано за версією сайту на 24. 09. 2013 р.
6. Helicopter view: госпитальный рынок Украины в I полугодии 2012 г. Тижневик «Аптека», № 854 (33) від 27. 08. 2012 // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.apteka.ua/article/157927>. – Цитовано за версією сайту на 24. 09. 2013 р.
7. Карамишев Д. В., Громова-Стасюк С. О. Державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності підприємств фармацевтичної галузі / Карамишев Д. В. // Науковий вісник Академії муніципального управління: збірник наукових праць, серія «Управління», Випуск 1, 2011 рік. – с. 30-37.
8. М. Я. Головенко. «Філософія» фармацевтичних інновацій / М. Я. Головенко // Вісник НАН України, № 3, 2012 рік. – с. 59-65

9. Надія Юрченко. Українець споживає ліків у середньому на \$ 60 за рік – Держлікслужба // Інформаційне агентство УКРІНФОРМ від 03.10.2012 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.ukrinform.ua/ukr/news/ukrainets_sporivayae_likiv_u_serednomu_na_60_zh_ruk_derzhlikslugba_1760154. – Цитовано за версією сайту на 24.09.2013 р.
10. Ралли на фармринке! Аптечные продажи в Украине: итоги 2010 г. Часть II. Тижневик «Аптека», № 775 (4) від 31. 01. 2011 [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.apteka.ua/article/70328>. – Цитовано за версією сайту на 24. 09. 2013 р.
11. Проблеми формування товарної структури імпорту в Україні за умов посткризового розвитку [Текст] / Ю. М. Туницька // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. – 2012. – № 1. – С. 94-101.
12. Пріоритети політики імпортозаміщення у стратегії модернізації промисловості України. – К. : НІСД, 2012. – 71 с.
13. The Pharmaceutical Industry in Figures, Key data, 2011 update. The European Federation of Pharmaceutical Industries and Associations. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.efpia.eu>.
14. Зупанець І. А. Розробка моделі організації клінічних випробувань генеричних лікарських засобів / І. А. Зупанець, М. Г. Старченко, В. Є. Добрава // Запорожский медицинский журнал. – 2011. – Т. 13. – № 4. – с. 23–27.
15. О. Собкевич, А. Шевченко. Механізми забезпечення розвитку високотехнологічних та наукоємних виробництв у фармацевтичній галузі України. Аналітична записка / Собкевич О., Шевченко А. // Національний інститут стратегічних досліджень при Президентові України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/846/>.
16. Огляд ринку лікарських препаратів України. Рейтингове агенство IBI Rating agency [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ibi.com.ua/fileadmin/files/Farmgynok_ukr.pdf.
17. Григораш І. О. Аналітична оцінка та перспективи розвитку фармацевтичної галузі України / І. О. Григораш // Стратегія економічного розвитку України: зб. наук. праць / М-во освіти і науки України, ДВНЗ Київський нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана, Український Союз промисловців і підприємців, Ін-т світової екон. і міжнар. відносин НАНУ; голов. ред. А. П. Наливайко. – К. : КНЕУ, 2010. – Вип. 26-27. – С. 104-111.

TRENDS IN UKRAINE'S PHARMACEUTICAL MARKET AND PROSPECTS OF DOMESTIC HIGH-TECH PHARMACEUTICAL INDUSTRIES DEVELOPMENT

Nazarov D.

Graduate of the world economy and international economic integration faculty, Ukrainian State University of Finance and International Trade.

Scientific Supervisor: Prof. Andriychuk V.

Abstract. *The pharmaceutical industry in developed countries is one of the most dynamic and profitable, but also serves as a special segment of the market that is regulated by state authorities as well as controlled by insurance medicine. However, the pharmaceutical market is a powerful industrial sector, which is among the five most profitable sectors of the global economic complex.*

Ukrainian pharmaceutical market, which is the second largest pharmaceutical sales in the CIS after Russia, includes the production of pharmaceuticals and medical products, wholesale

and retail of pharmaceutical products through a network, specialized storage and distribution. It consists of a hospital segment and retail businesses that are mainly pharmacy chains.

The article deals with current trends in Ukraine's pharmaceutical market, analyzes its structure and growth dynamics in pharmaceutical sales. Emphasized the directions needed for a national high-tech and pharmaceutical industries ensuring the creation of innovative pharmaceutical infrastructure.

Key words: *pharmaceutical market, foreign trade, pharmaceutical innovation, pharmaceuticals, medical products.*

Referances

1. Helicopter View: Drugstore Market of Ukraine on the outcome of year 2012 / Weekly «Pharmacy», № 875 (4) of 01. 28. 2013 [Electronic resource] – Access mode: <http://www.apteka.ua/article/156968>. – Cited according to the site, the 09. 24. 2013.
2. A. Žilina, A. Chulak. Pharmaceutical Market : Ukraine in the context of global trends . Theoretical and applied problems of economy. Issue 27, Vol.1. [Electronic resource] – Access mode: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/tppe/2012_27_1/Zb27_1_31.pdf. – Cited according to the site, the 09. 24. 2013.
3. Constantine Magaletskiy. Pharmaceutical market in Ukraine mizhkryzovyy period [electronic resource] / K. Magaletskiy // Access: <http://www.apteka.ua/wp-content/uploads/2012/02/125375-Магалецький.pdf>. –Cited according to the site, the 09/24/2013.
4. Alex Chornorotov. The pharmaceutical market of Ukraine: overcoming importozalezhnist [electronic resource] / A. Chornorotov // Access: http://www.creditrating.ua/img/st_img/AS/2012/23.05.2012/obzor_farm_ukr_23.05.12.pdf. – Cited according to the site, the 09. 24. 2013.
5. Commodity structure of foreign trade of Ukraine for 2009-2012 years / Official site of the State Statistics Service of Ukraine [electronic resource] // Access: <http://ukrstat.gov.ua/> – Cited according to the site, the 24. 09. 2013.
6. Helicopter view: Hospital Market of Ukraine in the I semester 2012 hour weekly «Pharmacy», № 854 (33) dated 27.08.2012 // [Electronic resource] - Access mode: <http://www.apteka.ua/article/157927>. – Cited according to the site, the 09. 24. 2013.
7. Karamyshev D., S. Gromova-Stasiuk. State regulation of foreign economic activity of the enterprises of the pharmaceutical industry / D. Karamyshev // Scientific Bulletin of the Academy of Municipal Management: Collected Works, a series of «Management», Issue 1, 2011. – P. 30-37.
8. M. Golovenko. «Philosophy» of Pharmaceutical Innovation / M. Golovenko // Bulletin of the NAS of Ukraine, № 3, 2012. – P. 59-65.
9. N. Yurchenko. Ukrainian consumes drugs by an average of \$ 60 per year - Derzhliksluzhba // Agency UKRINFORM on 03. 10. 2012, the [electronic resource] – Access: http://www.ukrinform.ua/ukr/news/ukrainets_sporivayva_likiv_u_serednomu_na_60_za_rik_derghlikslugba_1760154. Cited according to the site, the 09. 24. 2013.
10. Rally for farmaceutical market! Drugstore sale in Ukraine: Results of year 2010. Part II. Weekly «Pharmacy», № 775 (4) of 31. 01. 2011 [Electronic resource]. Access: <http://www.apteka.ua/article/70328>. – Cited according to the site, the 09. 24. 2013.
11. Problems of the commodity structure of imports to Ukraine in the conditions of post-crisis development [Text] / M. Tunitska // Foreign trade: business, finance, and law. – 2012. – № 1. – P. 94-101 .
12. Policy priorities in the strategy of import substitution industrial upgrading Ukraine. – K. : NISS, 2012. – 71 p.
13. The Pharmaceutical Industry in Figures, Key data, 2011 update. The European Federation of Pharmaceutical Industries and Associations. [Electronic resource]. – Mode of access : <http://www.efpia.eu>.
14. Zupanets I. Development of a model of clinical trials of generic medicines / I. Zupanets , V. Dobrov // Zaporozhye Medical Journal. – 2011. – T. 13. – № 4. – P. 23-27 .
15. O.Sobkevych, A. Shevchenko. Mechanisms to ensure the development of high-tech and knowledge-intensive industries in the pharmaceutical industry in Ukraine. Policy Brief / Sobkevych A., Shevchenko A. // National Institute for Strategic Studies under the President of Ukraine [electronic resource]. – Mode of access: <http://www.niss.gov.ua/articles/846/>.
16. Market medications Ukraine . Rating agency IBI Rating agency [electronic resource]. – Mode of access: http://www.ibi.com.ua/fileadmin/files/Farmrynok_ukr.pdf.
17. Grigorash I. Analytical evaluation and prospects of the pharmaceutical industry in Ukraine / IO Grigorash // Economic Development Strategy Ukraine : Coll. sciences. works / Ministry of Education and Science of Ukraine, SHEE «Kyiv th. Econ. Univ them. Hetman» Ukrainian Union of Industrialists and Entrepreneurs, Institute of World Economy. and Intern. relations NASU; heads. eds. A. P. Nalyvayko . – K. : MBK , 2010. – Vol. 26-27. – P. 104-111.

ТЕНДЕНЦИИ РАЗВИТИЯ ВНУТРЕННЕГО РЫНКА ФАРМАЦЕВТИЧЕСКОЙ ПРОДУКЦИИ УКРАИНЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ СОЗДАНИЯ ОТЕЧЕСТВЕННЫХ ВЫСОКОТЕХНОЛОГИЧНЫХ ФАРМАЦЕВТИЧЕСКИХ ПРОИЗВОДСТВ

Назаров Д. С.

Аспирант кафедры мирового хозяйства и международной экономической интеграции Украинского государственного университета финансов и международной торговли.

Научный руководитель: доктор экономических наук, профессор Андрийчук В. Г.

Аннотация. *Фармацевтическая отрасль в развитых странах относится к числу наиболее динамичных и рентабельных, но одновременно выступает как особый сегмент рынка, регулируемый государственными органами власти, а также контролируется страховой медициной. Фармацевтический рынок – это мощный промышленный сектор, который входит в пятерку наиболее прибыльных отраслей мирового хозяйственного комплекса.*

Украинский фармацевтический рынок, который является вторым по объемам аптечных продаж среди стран СНГ после России, включает в себя производство лекарственных средств и изделий медицинского назначения, оптовую и розничную продажу продукции через аптечные сети, специализированное хранение, а также дистрибуцию. Он состоит из госпитального сегмента (где продажа лекарственных препаратов осуществляется через лечебно-профилактические учреждения нашей страны) и розничных торговых предприятий, которые представлены в основном аптечными сетями.

В статье рассмотрены современные тенденции развития фармацевтического рынка Украины, проанализирована его структура, а также динамика роста объемов аптечных продаж. Отмечена необходимость создания отечественных высокотехнологичных фармацевтических производств и предложены направления обеспечения создания инновационной фармацевтической инфраструктуры.

Ключевые слова: *фармацевтический рынок, внешняя торговля, фармацевтические инновации, лекарственные средства, изделия медицинского назначения.*